

Türkiye Üniversite Sisteminde Kürt Çalışmalarının Sınırları: Doktora Diplomamın Tanınmaması Güllistan Yarkın

2017 yılının Aralık ayında ABD'nin New York eyaletinin Binghamton şehrinde yer alan, Binghamton Üniversitesi olarak da bilinen, resmi adı State University of New York at Binghamton (SUNY-Binghamton) olan üniversitenin Sosyoloji Bölümü'nde doktora tezimi savundum ve doktora diplomamı aldım. Tezimin başlığı, *The Making of National-Racial Formation and Coloniality in Turkey: Turkish-Kurdish Relations in a Working-Class District of Zeytinburnu in Istanbul, 1950-2017* (Türkiye'de Ulusal-İrksal Formasyon ve Sömürgeciliğin Oluşumu: İstanbul'daki Bir İşçi Sınıfı İlçesi Zeytinburnu'nda Türk-Kürt İlişkileri, 1950-2017) idi. Diplomamı aldıktan birkaç ay sonra 2018 yılının Eylül ayında Ankara'da bulunan Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı'na (ÜAK) diploma denklik belgesini alabilmek amacıyla, diğer bir deyişle Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından resmi olarak tanınan ve diplomaları geçerli sayılan bir üniversiteden aldığım diplomamın ait olduğum coğrafyada da geçerli olması talebiyle diploma denklik başvurusunda bulundum. Başvurumdan iki sene sonra, 2020 yılının Eylül ayında, ÜAK ev adresime kargo yoluyla diploma denklik talebimi reddettiğini bildiren bir mektup gönderdi. Yazının ilerleyen kısmında tamamını alıntılacağım ret mektubunda, tezimde kullandığım bazı kavram ve ifadeler spesifik olarak belirtilerek bu ifadelerin Türk Ceza Kanunu'nun 301. maddesi ve Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesi 2. fıkrasına göre "suç oluşturabileceği" ve tezimde "tarihi veya güncel birtakım olayların yahut tezlerin bilimsel bir objektiflikte ele alınıp tartışmak yerine aşağılayıcı birtakım yakıştırmalarla tek taraflı bir bakış açısıyla ortaya konulduğu" iddiasıyla diploma denklik başvurumun reddedildiği dile getirildi. Yaptığım medya taramasına ve akademik hak ihlallerine ilişkin yayımlanan raporlara yansıyan vakalara göre ÜAK'ın diplomalarını resmi olarak tanıdığı bir üniversitenin verdiği bir diplomaya zaten akademik bir jüri tarafından değerlendirilmiş olan bir tezin içeriği, perspektifi ve kavramları nedeniyle TCK ve TMK'da yer alan yasalara referans vererek denklik belgesi vermeyi reddedişi ilk defa benim diplomama ilişkin olarak ortaya çıktı. Kamusal alana yansıyan verilere göre bana gönderilen ret mektubu Türkiye üniversite tarihinde, Kürt Çalışmaları tarihinde ve Amerikan üniversite tarihinde bir

ilki oluşturuyor. Denklik başvurumun reddinden bir yıl sonra 2021 yılında benimle aynı bölümden mezun olan Mehmet Baki Deniz'in de diploma denklik başvurusu reddedildi. Deniz'e gönderilen ret mektubunda bana gönderilen ret mektubundan farklı olarak tezde kullanılan kavramlara ve T.C. kanunlarına referans verilmeden tezlerin içeriğinin değerlendirilmesinin yolunu açan ÜAK yönetmelik maddesi ret gerekçesi olarak sunuldu.¹

Bu yazıda ÜAK'ın bana gönderdiği ret mektubunu, kişisel deneyimlerimi, ret mektubunun bana düşündürdüklerini ve bu mektupla ilişkili olarak önemli olduğunu düşündüğüm bazı konuları ele alacağım. İçinde bulunduğumuz 2021 yılında yaşadığımız coğrafyada farklı kesimlere ve özellikle Kürtlere karşı resmi devlet güçleri tarafından ağır hak ihlalleri uygulandı. Son dönemde özellikle Kürt mahpuslara karşı ağır zulüm politikaları uygulanıyor, zırhlı araç çarpması sonucu Kürt çocukları hayatlarını kaybediyor, cezaevlerinde hasta mahpusların ölümleri, işkence uygulamaları, çocuklara ve kadınlara karşı işlenen cinsel istismar vakaları ve biri Konya'da Dedeoğulları ailesinin 7 üyesinin yok edilmesiyle sonuçlanan ırkçı saldırılar devam ediyor. Burada ele alacağım daha çok ifade özgürlüğüne ve akademik özgürlüklere ilişkin olan hak ihlali diğer ağır hak ihlalleri ve mağduriyetler ile karşılaştırılmayacak düzeyde. Öte yandan tüm bunların yaşandığı, yüzlerce akademisyenin işinden atıldığı, üniversitenin büyük bir baskı altında olduğu böylesi karanlık bir siyasi ve toplumsal konjonktürde doktorluk unvanı tanınmayan Kürt ve Alevi bir kadın araştırmacı olarak kendi deneyimimi kayda geçerek özellikle Kürt Çalışmaları tarihine bir not düşmem gerektiğini düşünüyorum.

ÜAK'ın diploma denklik talebimi reddetmesi Türkiye üniversite sisteminin işleyişini, daha da özelinde “üniversiteye kabul edilen” ve “üniversite dışında bırakılan” akademik/entelektüel çalışmaların belirlenmesinde hangi kriterlerin belirleyici olduğunu ve bu belirlemenin nasıl yapıldığına dair önemli izler taşıyor. Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi sınırları içindeki üniversitelerde “Kürt” kelimesini kullanarak akademik/bilimsel çalışma yürütmek devletin bu alana dair koyduğu sınırların zorlanmasıyla ve özellikle de Kürt toplumunun direniş ve mücadelesi ile 1990'lı yıllardan itibaren mümkün oldu. Dolayısıyla yazının ilk bölümünde Türk üniversitelerindeki Kürt Çalışmalarının tarihinden kısaca bahsedeceğim. Ardından doktora dönemim, denklik başvuru sürecim ve bana gönderilen ret mektubunun içeriğinden ve bu ret mektubunun bana düşündürdüklerinden söz edeceğim.

Sürekli Sınırları Zorlayan Kürt Çalışmaları

Türkiye Cumhuriyeti üniversiteleri bünyesinde 1990'lı yıllara kadar “Kürt” ve “Kürtçe” kavramlarını kullanarak herhangi bir alanda araştırma yürütmek, tez yazmak veya ders vermek neredeyse imkânsızdı. Üniversiteler ve sosyal bilimler alanında çalışma yürüten

akademisyenler, esas olarak yaşadığımız coğrafyanın Müslüman olmayan otokton halklarının tarihini, Kürtlerin varlığını ve tarihini inkâr eden devletin resmî ideolojisini kurumsallaştıran ve bu ideolojiyi yayan çalışmalar yürüttüler. Akademisyenlerin çoğu kurulan ve sürdürülen inkâr rejiminin birincil öznelere oldular. Bunu yapmayı açıkça reddeden İsmail Beşikci ve Fikret Başkaya gibi eleştirel ve muhalif akademisyen ve entelektüeller ya üniversitelerde herhangi bir akademik pozisyon bulamadılar ya da çalışmaları ve ifade ettikleri görüşleri nedeniyle üniversiteden ihraç edildiler. Son dönemde ise devletin Kürt politikasını eleştiren ve devletin resmi ideolojisinin dışına çıkan “Bu Suça Ortak Olmayacağız!” / “Em ê nebin hevparên vî sûcî!” / “We will not be a party to this crime!” bildirisini imzalayan onlarca akademisyen üniversitelerdeki görevlerinden ihraç edildiler.

Kürt Çalışmaları açısından 1990’lı yıllardaki siyasal ve toplumsal gelişmeler bu alanın açılmasında önemli bir rol oynadı. PKK’nin ve legal Kürt partilerinin Kürtleri kitlesel olarak mobilize edişi, bunun yanı sıra PKK ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti arasında derinleşen ve binlerce ölümlü sonuçlanan savaş, Kürtler ve PKK konusu Türklerin ve devletin birincil gündemi haline geldi. Yaşanan toplumsal, siyasal, askeri ve hukuki gelişmeler inkârcı Türk üniversite sistemini önemli ölçüde sarstı. 1990’larda üniversitelerde yaşanan bu kısmi dönüşümü YÖK tez veri tabanından izlemek mümkün. YÖK’ün tez veri tabanına göre başlığında “Kürt” sözcüğü geçen ilk tez 1993 yılında Adem Özoğlu tarafından ABD’de savunulmuştur.ⁱⁱ YÖK veri tabanına yansıyan verilere göre 1990’lı yıllarda tez başlığı içinde Kürt-Kurdish kelimesi geçen Türkçe-İngilizce tez sayısı 9’dur. 2000 ile 2010 yılları arasında ise başlığının içinde Kürt kelimesi geçen tez sayısı 43’e çıkmış ve ardından gelen yıllarda bu alandaki tezlerin sayısı artarak devam etmiştir.ⁱⁱⁱ

2000’li yıllarda Türk üniversitelerinde Kürt Çalışmalarına kısıtlı da olsa belirli bir alanın açılmasında hem Kürtlerin siyasal ve toplumsal mobilizasyonu, hem de Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecindeki politikalarının olumlu bir etkisi oldu. Örneğin 2001 yılında AB’ye uyum sürecine paralel olarak 1982 Anayasasında ifade özgürlüğünü önemli oranda baskı altına alan 13. ve 26. maddelerinde kısmi bir revizyon gerçekleştirilmiş,^{iv} 2000’li yıllarda Kürtler konusu artık üniversitelerde görmezden gelinerek inkâr edilemeyen, bazı akademisyenler ve öğrenciler tarafından merak edilen ve artık yok sayılmayan bir konu hâline gelmiştir.

Kürt kavramına benzer biçimde “Kürdistan” kavramı ise 2009 yılına kadar Türk üniversitelerinde yoğun olarak baskıya maruz kalan bir kavram olarak karşımıza çıkar. “Kürdistan” kavramına yönelik sansür ve oto-sansür 2009 yılına kadar yoğun bir şekilde devam eder ve ilk defa 2009 yılında bu kavram tez başlıklarına giriş yapar. 2009 yılı AKP hükümetinin “Açılım Süreci” veya “Demokratik Açılım” olarak adlandırılan politikalarını uyguladığı, Türk

devletinin Kürt politikalarında bazı olumlu adımlar attığı bir dönemdir. Bu dönem aynı zamanda güneyde Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin de güçlendiği ve Türkiye ile hiyerarşik de olsa birçok siyasi ve ekonomik ilişki içinde bulunduğu bir dönemi ifade eder. Kürdistan Bölgesel Yönetimi ifadesinde geçen "Kürdistan" kavramı başlı başına Kürdistan kavramının Türkiye'deki tabu pozisyonunu da önemli oranda sarsmıştır. YÖK veri tabanına göre 2009 yılından itibaren başlığının içinde "Kürdistan" (İngilizce ve Kürtçe: Kurdistan) kelimesi geçen toplam 40'tan fazla Türkçe-Kürtçe-İngilizce tez bulunuyor. Öte yandan bu tezlere bakıldığında tezlerin sadece Osmanlı dönemi Kürdistan'ı veya henüz devlet statüsü olmayan Kürdistan Bölgesel Yönetimi hakkında olduğu görülür.

2009 yılından itibaren birçok üniversitede Kürt Dili ve Edebiyatı, Kürt Dili ve Kültürü, Zaza Dili ve Edebiyatı Bölümleri ve Yaşayan Diller Enstitüleri açılmış, ilk Kürtçe tezler Ramazan Pertev ve Zülküf Ergün tarafından 2012 yılında Mardin Artuklu Üniversitesi'nde savunulmuştur. Üniversitelerde Kürt Çalışmaları alanında kullanılmasına izin verilmeyen ve YÖK veri tabanında tez başlıklarında geçmeyen kavramlar "Kuzey Kürdistan", "sömürge Kürdistan", "sömürge", "koloni" veya "anti-kolonyal" gibi kavramlardır. Ermeni Çalışmaları açısından da "Ermeni Soykırımı"nın olduğunu iddia eden tezler yasaklı tezleri oluşturuyor. Bu konuda YÖK veri tabanında yer alan tezlere bakıldığında başlığında "Ermeni soykırımı iddiaları", "sözde Ermeni soykırımı" ifadelerini içeren ve Ermeni Soykırımı'nın hakikatte olmadığını öne süren inkârcı tezlerin yer aldığı görülüyor. Bunlara ek olarak PKK ile ilgili tezlere bakıldığında bu tezlerin PKK ile Kürtler arasındaki ilişkinin ne olduğu sorusuna odaklanmadığı ve konuyu sadece "terörizm" kavramı çerçevesinde devlet politikaları ve söylemi doğrultusunda ele aldıkları görülüyor. Bu da dünya akademik literatüründe yaygın olarak kullanılan ve birçok ülkede sansür veya oto-sansüre maruz kalmayan kavramları kullanmanın, bu konulara dair devletin resmi ideolojisinin belirlediği çerçevenin dışına çıkarak değerlendirmenin Türkiye üniversite sistemi içinde mümkün olmadığını gösteriyor. Dolayısıyla bir devlet kurma/yapma aracı olarak üniversitenin yaşadığımız coğrafyada bazı perspektif ve yaklaşımları tabu kıldığı, bazı tabulaştırılan konulara dair kolektif algıda bir derinleşme yaşanmasını, bu konulara dair özgürce tartışma yürütülmesini, farklı fikirlerin çarpışmasını ve insanların farklı fikirlerle temas ederek farklı perspektiflerden bakarak olguları değerlendirmesini mümkün kılan özgür bilimsel araştırmaların ortaya çıkmasını engellediği söylenebilir.^v

Doktora Sürecim ve Sonrası

Yazının bu kısmında kişisel hikâyemden doktora sürecimden bahsedeceğim. Doktoraya başladığım 2007 yılında Kürt siyasi hareketi ve özellikle de PKK ile Kürtler arasındaki ilişki

akademik olarak ilgimi çekiyordu. Doktora tezimi bu konuda yazmayı planlıyordum. Bu kısımda şunu da belirtmem gerekir ki doktora eğitimi aldığım sosyoloji bölümü hem dünya hem de Amerikan sosyal bilimler tarihinde özgün bir yere sahiptir. Bölüm ve bölümdeki akademik/entelektüel gelenek, dünyaca tanınan eleştirel tarihsel sosyologlardan Terence Hopkins, Immanuel Wallerstein ve Giovanni Arrighi tarafından geliştirilmiştir. Tanınmış siyah entelektüellerden *Black Marxism* (Siyah Marksizm) kitabının yazarı 2016'da yitirdiğimiz Cedric Robinson 1970'li yıllarda bu bölümde çalışmış, dünyanın en etkili Yahudi entelektüellerinden Norman Finkelstein lisans derecesini bu üniversiteden almıştır. Ayrıca İtalyan feminist profesör ve aktivist Silvia Federici, 2018 yılında kaybettiğimiz "coloniality of power" (iktidarın sömürgeciliği) kavramının üreticisi Perulu profesör Anibal Quijano ve Filipinli profesör ve aktivist Walden Bello bölümde ders vermiştir. Anibal Quijano gibi değerli hocalardan ders almış olmak benim için gerçekten büyük şanstı.

Bir buçuk sene süren ders döneminden sonra "All but dissertation-ABD" adı verilen yeterlilik derecesini alabilmemiz için "area paper" adı verilen, teorik bir soru çerçevesinde literatür değerlendirmesi ve literatürdeki ana argümanları geliştirecek önerileri içeren iki kapsamlı alan yazısı yazmamız ve bu iki kapsamlı yazıyı üç kişiden oluşan jüri önünde savunmamız gerekiyordu. Dünyanın diğer bölgelerinde ortaya çıkan PKK benzeri hareketlere baktığımızda genellikle bu hareketlerin üniversite öğrencileri ve aydınlar tarafından kurulduğu ve bu kurucu kadronun köylüleri ve işçileri ulusal kurtuluşçu ideoloji ile düzenli ordulara karşı silahlı ayaklanmaya ikna ettiği, başta köylüler olmak üzere işçiler, öğrenciler ve diğer kesimleri silahlı gerillalara dönüştürdüğü görülüyordu. Benim de bir araştırmacı olarak özellikle köylülerin bu silahlı hareketlere neden katıldığı veya katılmadığı sorusu ilgimi çekiyordu.^{vi} Bu nedenle ilk alan yazımı (area paper) dünyanın farklı bölgelerinde ortaya çıkan köylü ayaklanmaları-direnışleri-hareketleri/kırsal hareketler (peasant/rural movements-revolts-insurgencies) üzerine yazdım. Bu süreçte dünyanın farklı yerlerindeki köylü direnişlerine dair çok sayıda makale ve kitap okuma fırsatım oldu.

Hem ders aldığım dönemde hem de yeterlilik dönemimde, 2007-2012 yılları arasında ABD'deydim. Bu dönemde kampüste ve üniversitenin yer aldığı şehirde siyahlar (Afrikalı-Amerikalılar) ile ilgili birçok etkinlik, gösteri ve eylem düzenleniyordu. Siyah mahkûmların idam edilmesi ve siyahların polisler tarafından katledilmeleri siyahlar arasında büyük bir öfke yaratıyordu. Bu gelişmelerin etkisinde kalarak ABD'de siyah tarihi, siyah mücadelesi ve ırkçılık üzerine okumalar yapmaya başladım.^{vii} Okulda kurulan mahkûmlarla dayanışma ağına katıldım. Önceden tanışmadığım bir siyah mahkûmla dayanışma ve ihtiyaçlarını öğrenme amaçlı cezaevinde açık görüş yapma ve mahkemelere giderek bazı duruşmaları izleme fırsatım

oldu. Bu olaylarla ilişkili olarak ilgi alanım ırkçılık konusuna kaydı. Kürtlere yönelik ırkçılık konusunda daha fazla düşünmeye başladım ve yeterlilik için gerekli olan ikinci alan yazımı ırkçılık konusunda yazdım.

İkinci alan yazımı savunup yeterliliğimi aldıktan sonra, ilk planım olan PKK ve Kürt köylüler arasındaki ilişkiyle ilgili bir tez yazmaktan vazgeçtim. Türkçe ve Kürtçe'ye de çevrilmiş bir kitabı olan^{viii} tez danışmanım Denis O'Hearn ile görüşmelerimin ardından, İstanbul'da mahalle düzeyinde Türk-Kürt ilişkileri ve Kürtlere karşı ırkçılık konusunda bir tez yazmaya karar verdim. Çalışma yürüteceğim ilçeyi 2011 yılında Kürtlere karşı aralıksız 7 gün süren ırkçı saldırılara ev sahipliği yaptığı için Zeytinburnu olarak belirledim. Uzun süren bir alan araştırması ve tez yazım sürecinin ardından tezimi 2017 yılının Aralık ayında savundum.^{ix} Tezi yazdığı dönemde "Bu Suça Ortak Olmayacağız!" bildirisini 2016 yılında tez yazmaya devam ederken metin kamuya paylaşıldıktan sonra başlayan saldırı dalgası sırasında ikinci grup imzacı olarak imzaladım. İstanbul'da yazdığım tezimi Aralık 2017'de ABD'ye giderek savunmamın ardından İstanbul'a geri döndüm ve 2018 Bahar döneminde arkadaşımın önerisi ve aracılığıyla özel bir üniversitede bir dönem ders verdim. 2018 baharında İstanbul'da ders verdiğim bölümde acil bir hocaya ihtiyaçları vardı ve hakkımda bir güvenlik soruşturması yapılmadı. Dönemin bitişinin ardından bölüm başkanının bana bu işi bulan arkadaşına söylediği kadarıyla kendisi ve öğrenciler benden memnun olmasına rağmen "yukarıdan" bir yerden gelen ve "söyleyemeyeceği" bir talep nedeniyle iş sözleşmem uzatılmadı. Sözleşmemin uzatılmamasının nedenini hâlâ öğrenemedim.

Denklik Başvurum ve Ret Mektubu

Yukarıdaki olayın ardından gene sözleşmeli olarak çalışmak üzere İstanbul'da başka bir özel üniversiteye iş görüşmesine gittim ve oradaki bölüm başkanı işe alınabilmem için benden diploma denklik belgesi istedi. Üniversitede kadrolu bir işe girebilmek için diploma denklik belgesine ihtiyaç olduğumu biliyordum. Ardından Eylül 2018'de diploma denkliği için Ankara'ya giderek ÜAK'a başvurumu yaptım. Ardından sürecin gidişatını öğrenmek için ÜAK'a e-mailler gönderdim. Bir buçuk yıllık bir sürenin ardından önceki e-maillerime de cevap veren memurlardan biri denklik başvurumun kurul tarafından incelendiğini ve kurulun benden "kapsamlı tez özeti" istediğini yazan bir e-mail gönderdi. Ben de "kapsamlı tez özeti"nin muğlak ve görelî bir ifade olduğunu, bu ifade ile ne kastedildiğinin anlaşılmadığını ve başvuru belgelerinde "kapsamlı tez özeti" gibi bir belgenin talep edilmediğini dile getiren bir e-mail gönderdim. Bu e-maile bir yanıt alamadım.

Son gönderdiğim e-maile cevap gelmemesinin ardından ÜAK'a doktora diploma denklik başvurumun resmi sonucunu talep ettiğimi dile getiren iki dilekçe gönderdim. Dilekçelerime

yanıt verilmedi. Denklik başvurumun iki yıl boyunca cevaplanmaması durumunu üyesi olduğum İnsan Hakları Derneği-Irkçılık ve Ayrımcılığa Karşı Komisyon'dan arkadaşım, insan hakları savunucusu Avukat Eren Keskin'e danıştım. Eren Keskin kendisine vekâletname çıkarmamı ve kendisinin avukatım olarak dilekçe yazacağını söyledi. Eren Keskin'in yazdığı dilekçeden birkaç gün sonra ret mektubu ev adresime kargo yoluyla ulaştı. Gönderilen ret mektubunun içeriği aşağıda alıntıladığım şekilde. Mektup 23 Eylül 2020 tarihli. Alıntılanan kavramlar mektupta bu şekilde kalın gösteriliyor. Ayrıca, noktalama işaretlerini, büyük harf küçük harf kullanımını mektubun aslına uygun olarak birebir alıntılıyorum:

Sayın Güllistan YARKIN

[Adres]

İlgi: a)18.09.2018 tarihli başvurunuz.

b)09.03.2020 tarihli dilekçeniz.

c)Vekiliniz Av. Eren KESKİN'in 15.09.2020 tarihli dilekçesi.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki State University of New York at Binghamton'dan almış olduğunuz doktora unvanının Türkiye'de denkliğine ilişkin ilgi (a) başvurunuz Üniversitelerarası Kurul Yönetim Kurulunun 26.08.2020 tarihli ve 2020/08 sayılı toplantısında görüşülmüş olup tezinizdeki bazı ifadelerin Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesi'nin 2. fıkrasında düzenlenen terör örgütü propagandası suçunu oluşturabileceği, tezinizde; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemler uygulayan, bir terör örgütü olduğu mahkeme kararlarıyla sabit olan PKK'nın faaliyetlerinin, **“Türk sömürge rejimine meydan okuma”, “Türk devletine karşı gerilla savaşı yürütme.”, “ulusal gerilla savaşı”, “Kürtlerin PKK'yı terör örgütü olarak ve PKK destekçilerini terörist olarak lanetlemesinin beklendiği”** gibi ifadelerle meşru gösterilmeye ve övülmeye çalışıldığı ve böylece terör örgütünün propagandasının yapıldığı, bundan başka, **“Dersim Soykırımı”, “Ermeni soykırımı”, “gayrimüslimlere karşı katliam, vahşet”, “Kuzey Kürdistan'da Türk sömürge rejimi”, “gizli sömürge raporları”, “sömürge valiliği”, “Kuzey Kürdistan'daki modern Türk sömürgeciliği”, “AKP Hükümetinin bölgedeki sömürge politikaları”** gibi ifadelerin Türk Ceza Kanunu'nun 301. maddesinde öngörülen Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini aşağılama suçunu oluşturabilecek nitelikte olduğu, söz konusu ifadelerle Türkiye Cumhuriyeti Devleti (keza AKP hükümeti denilerek Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti), **“soykırım veya katliam yapan”** ve **“ulusal topraklarının bir**

bölümünde sömürgeci olan” bir Devlet olarak tasvir edilerek aşağılandığı, tüm bu ifadelerin, Anayasa’da düzenlenen düşünceyi açıklama ve yayma, bilim ve sanat hürriyetinin sınırları dışında kalan, eleştiri amaçlı düşünce açıklaması olarak nitelenmeyecek mahiyette olduğu, tarihi veya güncel birtakım olayların yahut tezlerin bilimsel bir objektiflikte ele alınıp tartışma yerine aşağılayıcı birtakım yakıştırmalarla tek taraflı bir bakış açısıyla ortaya konulduğu, hatta tahkir edici bu yakıştırmaları destekler bir yaklaşım sergilendiği görülerek denklik başvurunuzun **reddedilmesine** karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır

Doç. Dr. Abdülkerim ÇALIŞKAN

Genel Sekreter V.

Burada Türkçeye çevrilen ve mektupta kalın harflerle gösterilen kavramların tezdeki kullanımını sırasıyla şu şekilde: "challenging the Turkish colonial regime", "waging guerrilla warfare against the Turkish state", "national guerrilla warfare", "Kurds are expected to curse the PKK as a terrorist organization and the supporters of the PKK as terrorists", "Dersim Genocide", "Armenian Genocide", (tezimde Genocide kelimesinin ilk harfi yukarıdaki çevirinin aksine büyük harfle G olarak geçiyor) "massacre and atrocity against non-Muslims", "Turkish colonial regime in Northern Kurdistan", "secret colonial reports", "colonial governorship", "modern Turkish colonialism in Northern Kurdistan" ve "colonial policies of the AKP Government in the region". Yukarıda bir üniversite kurumu tarafından savcılık diliyle yazılmış olan ret belgesinin tamamını alıntılıdığım içerikte görüleceği üzere ÜAK’a göre tezimi bilimsel standartlara uygun yapmayan suç oluşturabilecek niteliği kullandığım kavramlar ve kavramlara yansıyan ve devlet söyleminin dışına çıkan perspektifim. İfade özgürlüğünün görece olarak geniş olduğu ABD’deki bir üniversitenin bilimsel standartlarına uygun olan tezim, Türkiye’nin resmi ideolojisinin dışına çıktığı ve devletin “suç” haline getirdiği kavramları içerdiği için doktora derecesi verme yetkisi bulunmayan bir kurum tarafından “bilim-dışı” sayıldı ve doktorluk unvanımın ait olduğum coğrafyada tanınması talebim reddedildi. Dolayısıyla bu belgeyle bu coğrafyadaki üniversitelere iş başvurusunda bulunmam da engellemiş oldu. Yazının ilk kısmında da dile getirdiğim gibi böyle bir içerikle, savcılık diliyle kaleme alınmış olan bir diploma denklik ret mektubu Türkiye üniversite tarihinde ve Kürt Çalışmaları tarihinde bir ilki oluşturuyor. Öte yandan bu ret mektubunu aldığım 2020 yılı öncesinde Türkiye üniversiteleri dışındaki üniversitelerde savunulmuş olan

ve alıntılanan bu kavramları kullanan tezlere diploma denklik belgesi verilip verilmediğini bilmiyorum.

Alıntıladığım mektupta alıntılanan bu analitik kavramların çoğu tezimin ana konusunu oluşturan Zeytinburnu'nda Türk-Kürt ilişkilerini ele alan bölümlerden önce yer alan tarihsel arka planı tartıştığım bölümlerden ve tezimin sonuç kısmından alınmış.^x Tezimin asıl konusunu ise yukarıda belirttiğim gibi mahalle düzeyinde Türk-Kürt ilişkileri ve özellikle de Kürtlere karşı ortaya çıkan ırkçılık oluşturuyor. Zeytinburnu'na 1990'lardan sonra gelen Kürtler ağırlıklı olarak köy korucusu olmayı reddeden, 1990'lı yıllarda köyleri boşaltılmış olan Kürtlerden oluşuyor ve yaşanan savaş ilçedeki Türklerle olan ilişkilerini oldukça etkiliyor. Bu nedenle tezimin bir bölümünü PKK ve Türkiye arasındaki savaşa ayırdım. Bu mektupla suçlaştırılan/kriminalize edilen kavramlar ve perspektifim dünya üzerinde silahlı çatışmaların devam ettiği bölgelere dair yayımlanan akademik çalışmalarda, yukarıda bahsettiğim köylü hareketleri üzerine olan literatürde yaygın olarak kullanılan analitik ve akademik kavramlar.^{xi} Yukarıdaki kavramları kullandığım tezimde Kuzey Kürdistan olarak adlandırdığım bölgede modern bir Türk sömürge rejiminin inşasına paralel olarak, Zeytinburnu'nda da Türk üstünlüğüne dayalı sömürgeci ve ırkçı bir toplumsal hiyerarşinin inşa edildiğini öne sürüyorum. Türkler ve Kürtler arasındaki sömürgeci hiyerarşinin ırkçı politikalar, söylemler ve uygulamalar aracılığı ile Zeytinburnu'ndaki Türk-Kürt ilişkilerini nasıl şekillendirdiğini, sömürgeciliğin ve ırkçılığın toplumsal ilişkilerin birçok alanında nasıl ortaya çıktığını gösteriyorum.^{xii}

Ermeniler ve Süryanilerin varlığını, Batı Ermenistan'ı ve Ermeni Soykırımı'nı yok saymadan ele aldığım Kuzey Kürdistan coğrafyasını neden Türkiye'nin sömürgeci olarak tanımladığımı *Kürd Araştırmaları* dergisinde yayımlanan "İnkâr Edilen Hakikat: Sömürgeci Kuzey Kürdistan" adlı makalede ele aldım. Bu makalede de gösterdiğim gibi devletin Kürtlerle kurduğu ilişki bağlamında "sömürgeci" kavramını kullanan ilk kişi ben değilim. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuran devlet yetkilileri örneğin Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Başbakanı ve ilk Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak, Umumi Müfettiş Avni Doğan, Maliye Müfettişi Burhan Ulutan, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk içişleri bakanlarından Cemil Uybadın ve Şark Islahat Planı, "Doğu"yu Türkiye'nin sömürgeci (müstemlekesi) olarak tanımlamış ve açıkça sömürgeci politikaları uygulanmasını önermişlerdir.^{xiii}

PKK konusunu ise tezim bağlamında özellikle 1990'lar bağlamında tartıştım. Dünya tarihine bakıldığında özellikle dünyanın sömürgeci coğrafyalarında örneğin Vietnam, Cezayir, Küba, Angola, Namimbia, Mozambik, Latin Amerika ve daha birçok farklı yerde düzenli devlet ordularına karşı ulusal kurtuluş ideolojisi ile örgütlenen silahlı gerilla hareketleri ortaya çıktığı

görülyor. Bu örgütler bugün literatürde “ulusal gerilla hareketi” olarak da tanımlanıyolar. PKK'nin kurucuları dünyadaki ulusal kurtuluşçu gerilla örgütlerinin deneyimlerini örnek alarak hareket ettiklerini birçok yayınlarında dile getirmişlerdir.^{xiv} Öte yandan şunun da eklenmesi gerekir ki PKK 1980'lerden günümüze ideolojik ve örgütsel yapısı ve siyasi hedefleri açısından önemli bir dönüşüm geçirmiştir. PKK lideri Abdullah Öcalan 2000'li yıllarda yeni bir ulus devlet iktidarı kurmayı hedefleyen klasik ulusal kurtuluş paradigmayı tamamen terk ettiğini dile getirmiştir. Bu nedenle 2000'li yıllar sonrası dönemi tanımlarken “ulusal gerilla savaşı” kavramı yetersiz kalabilir.

Ret mektubunda dile getirilen “terör örgütü” kavramına ilişkin olarak söylersem hem Türk devleti hem de bana doktora diploması veren üniversitenin bağlı olduğu Amerikan devleti PKK'yi “terör örgütü” olarak tanımlıyolar.^{xv} Günümüz dünyasında devletler yok etmeyi hedefledikleri toplumsal hareketleri “terörizm” kavramı ile tanımlıyolar. Bense bir sosyoloji doktoru olarak ÜAK'ın ret mektubunda mahkeme kararlarına referans vererek kullandığı bu kavramın PKK ve Kürtler arasındaki ilişkiyi açıklayamadığını düşünüyorum. Öte yandan PKK'nin suç olarak nitelendirilebilecek birçok insan hakkı ihlali işlediği inkâr edilemez olgular. Bu nedenle tezimde PKK tarafından işlenmiş olan suç niteliğindeki ağır insan hakkı ihlallerine de yer verdim.^{xvi} Bu ağır hak ihlallerine eleştirel bir perspektifle yer vermiş olmamın ÜAK'ın iddia ettiğinin aksine doktora tezimin objektifliğini ve analitikliğini ortaya koyduğunu düşünüyorum.

Türkiye üniversite sisteminin kırmızı çizgi kavramlarını özetleyen bu mektupta sadece “Kuzey Kürdistan” veya Kürtlerle ilişkili olarak kullanılan “sömürge” gibi kavramlar değil, aynı zamanda "Ermeni Soykırımı" ve “Dersim Soykırımı" gibi kavramlar da suçlaştırılıyor/kriminalize ediliyor. Yazarını “şüpheli” hale getirilen bu kavramların hepsi elbette eleştiriye açık. Başka bir araştırmacı bu ele alış biçimini ve argümanları başka bir makalede veya tezde farklı bir perspektifle yapı sökümüne uğratabilir veya bu kavramların geçerliliğini ele alınan konu bağlamında sorgulayabilir ve yanlışlayabilir. Bu konudaki tartışmaların ÜAK gibi kurumlar tarafından değil, yazarlar, araştırmacılar ve akademisyenler tarafından yürütülmesi gerektiğini düşünüyorum. Yaşadığım bu olayda ortaya çıkan temel sorun entelektüel ve akademik bir zeminde yürütülmesi gereken bir tartışmada doktora derecesi verme yetkisi olmayan ÜAK'ın diplomanın sahte olup olmadığını belirleme işlemi yürütmek yerine resmi ideoloji teftiş kurumu ve yargı kurumu gibi işleyerek tehditkâr bir dille zaten akademik bir jüri tarafından değerlendirilmiş bir tezi ve diplomayı aşağılaması, doktora tezimi objektif bilimin dışına atarak propaganda ve aşağılama çalışmasına indirgemesidir.

Entelektüel Dürüstlikle Hakikati Aramak ve Düşünceyi Söyleyebilmek

Bana gönderilen ret mektubunda açıkça ortaya çıkan suçlayıcı yaklaşımın aslında örtülü veya açık olarak, farkında olarak veya farkında olmayarak eleştirel akademisyenlerin belirli bir bölümüne de sirayet eden bir karşılığı olduğunu düşünüyorum. Bunu söylememin nedeni yukarıda bahsettiğim “İnkâr Edilen Hakikat: Sömürge Kuzey Kürdistan” adlı makalemi yayımladıktan sonra aldığım bazı tepkiler ve bu konuya dair genel gözlemlerimle ilişkili. Makalemde dile getirdiğim gibi Kuzey Kürdistan’ın Türkiye’nin sömürgesi veya Türk sömürgesi olarak tanımlanması, devlet tarafından baskıya maruz kalan eleştirel akademik ve entelektüel çevrelerde dahi “marjinal”, “radikal”, “modası geçmiş”, "tehlikeli", “bilimsel olmayan”, “aşırı siyasi” ve “kışkırtıcı” bulunabilmektedir. Örneğin Kürtler konusunda yayımladığı çok sayıda çalışmalarıyla bilinen eleştirel bir akademisyen, yaptığımız bir konuşmada bana şunları söyledi: “Sen bu kavramı kullanmanın sorumluluğunu taşıyabiliyor musun? Kuzey Kürdistan sömürgeci demek şiddete, silahlı örgütlenmeye, ayrılıkçılığa/ulusal bağımsızlığa çağrı yapmak demektir.” Bu konuşmadan birkaç ay sonra eleştirel çalışmalarıyla bilinen başka bir akademisyen de bu kavramı kullanmanın siyasi bir karşılığının olacağını, ulusal bağımsızlık istenmesi anlamına gelebileceğini ve okurları riskli bir hayata teşvik edebileceği imalarını da beraberinde getirebileceğini ifade eden fikirlerini bir röportajında dile getirdi. Gene eleştirel çalışmaları ile tanınan başka bir akademisyen ise henüz ret cevabını almadığım bir dönemde yaptığımız bir konuşmada tezimin başlığına “coloniality” kavramını koyarak hem denklik almam açısından hem de üniversitede iş bulabilmem açısından büyük bir hata yaptığımı söylerken, başka bir akademisyen ise “HDP, Öcalan bile sömürge demiyor neden bu kavramı kullanıyorsun?” dedi.

Kürtler bağlamında sömürgecilik kavramının üniversitelerde hiç kullanılmadığı ve bunun üniversite sistemi tarafından yasaklandığı bir ortamda Kürt coğrafyasını sömürge olarak tanımlama-mak norm-alize edilerek, "tehlikesiz" ve kullanılmayana "sorumluluk yüklemeyen" bir yaklaşım olarak görülürken, Kuzey Kürdistan coğrafyasını “Türk sömürgesi” olarak tanımlamak “siyasi”, “yanlı”, "sorumluluk gerektiren", “tehlikeli”, “radikal” ve “anormal” bir yaklaşım hâline getirilmiştir diyebiliriz. Kürtler bağlamında sömürgecilik tartışmalarının bazı akademisyenlerce bu denli norm-dışlaştırılması ve siyasileştirilmesi, burada tartışmaya açamayacağım güçlü bir inkâr rejimi içinde şekillenen ve devlet tarafından sürekli olarak farklı politikalarla sınırları belirlenen ve meşruiyetini sömürgeci politikalarından alan “inkârcı Türk-epistemesi”nin ne kadar baskın, güçlü ve meşru görülen bir episteme olduğunu ortaya çıkarıyor. “Ermeni Soykırımı”, “Kuzey Kürdistan”, “sömürge Kürdistan”, “Türk sömürgeciliği”, "gerilla savaşı", “Dersim Soykırımı” gibi kavramlar okunduğunda veya duyulduğunda ortaya çıkan “ürperti”, “anormallik”, “provokasyon”, “aşırı siyasi”, “radikalite” ve “marjinalite” hisleri

onlarca yıla yayılmış olan ifade özgürlüğünü baskılayan “inkâr rejiminin” ne kadar başarılı bir rejim olduğunu da ortaya seriyor. Bununla birlikte Türkiye resmi sınırları dışında güçlenen Kürt Çalışmaları alanında çalışmalar yürüten bazı akademisyenler için durum farklıdır. Son dönemde Avrupa, ABD ve Kanada üniversitelerinde yürütülen Kürt Çalışmaları alanında Kürdistan bağlamında sömürgecilik kavramı görünür hale gelmiş ve bazı akademik çevrelerde tartışılan bir kavram haline gelmiştir.^{xvii}

Burada dile getirdiğim fikir ayrılıkları açısından önemli olan nokta ret mektubunu okuyan ve bu kavramları tehlikeli, anormal, yanlı ve siyasi olarak değerlendiren eleştirel akademisyenler arasında da sarsıcı ve belki de dönüştürücü bir etkide bulunacak olması olasılığıdır. ÜAK’ın bana gönderdiği metni okuyan birçok akademisyen fikir ayrılıklarımıza veya bu kavramları bilim-dışı veya tehlikeli olarak değerlendirmelerine bakılmaksızın, doktora diplomama denklik verilmesinin bir hak ihlali olduğunu düşündüler, tezimin bu şekilde aşığılanmasını eleştirdiler ve benimle dayanışma içine girdiler.^{xviii}

Sonuç Yerine

Bu metinde gösterdiğim üzere Türkiye üniversite sisteminin bir kuruluşu olan ÜAK, bazı konuları Türkiye Cumhuriyet mahkemeleri ile aynı şekilde ele almadığım, devletle aynı şekilde düşünmediğim için tezimin objektif olmadığını öne sürdü. Tarafıma gönderilen ve “suç duyurusu” niteliği taşıyan bu ret mektubu coğrafyamızdaki üniversite sisteminin işleyişine dair önemli bir gösterge olarak karşımıza çıkıyor. Bu yazının bütününde ifade ettiğim gibi Kürt Çalışmaları alanı Kürt toplumunun büyük bir mücadelesi, dayanışması ve büyük bedeller ödemesinin ardından üniversitelere giriş yaptı. Öte yandan bu alan Kürtler üzerinde devam eden sömürgeci hegemonyaya paralel olarak hâlâ büyük bir sansür ve otosansür baskısı altında. Sansüre direnmek, otosansürden kaçınmak, dominant epistemik sınırları zorlamak ve entelektüel dürüstlikle hakikati söylemek bu alandaki en önemli direniş yöntemi olarak karşımıza çıkıyor.

2020 yılında yaşadığım bu hak ihlali ile ilgili bu kararın iptal edilmesi için hukuki yola başvurarak bir dava açmayı düşündüm fakat ulus-devlet hukukunun dahi tamamen ortadan kalktığı ve birçok hak ihlalinin kamusal alanda yeterli düzeyde destek bulamadığı hukuksuzluk ve pandemi koşullarında, bu vakaya karşı sömürge hukukunun uygulanacağını düşündüğüm için hukuki bir mücadele yürütmeyi erteledim. Öte yandan yazının başında bahsettiğim, benden bir yıl sonra denklik başvurusu reddedilen Mehmet Baki Deniz kendisine gönderilen ret mektubunda ona verilen denklik reddinin dayandırıldığı ÜAK yönetmelik maddesinin iptali ve denklik reddi kararının iptali için Danıştay’a başvurdu. Bu önemli dava henüz sonuçlanmadı devam ediyor.^{xix} Sonuç olarak devleti rahatsız eden soruların sorulmasının engellenmesi, bazı

konuların ve kavramların devletin bütünlüğüne dair tehdit olarak algılanması, devletin varlığına tehdit oluşturduğu düşünülen konularda toplumsal kolektif algının/anlayışın derinleşmesi ve genişlenmesinin engellenmesi ve bu “tehlikeli” konularda sınırları aşan yazar veya akademisyenlerin farklı yollarla cezalandırılması ve aşağılanması bu coğrafyaya özgü bir durum değil. Öte yandan bütün bunlara rağmen bu uygulamalara karşı dayanışma ve direniş de devamlılığını koruyor.

ⁱBkz: “ABD'deki doktora tezi Türkiye'de reddedilen Deniz: Bir düşünce suçu vakasıyla karşı karşıya kaldım”

<https://www.gazeteduvar.com.tr/abddeki-doktora-tezi-turkiyede-reddedilen-deniz-bir-dusunce-sucu-vakasiyla-karsi-karsiya-kaldim-haber-1533464>

Ayrıca bkz. ÜAK Yönetmeliği: YURTDIŞINDA ALINAN DOKTORA, SANATTA YETERLİK, DOÇENTLİK, PROFESÖRLÜK UNVANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR Madde 6(2)

Madde 6 (2) Doktora eğitiminin Yükseköğretim Kurulu tarafından tanınan yükseköğretim kurumlarında örgün eğitim yöntemiyle alınmış olması şarttır. Üniversitelerarası Kurul Yönetim Kurulu tarafından, doktora yapılan ülke, doktora tez konusu ve içeriği, doktora döneminde ders alınıp alınmadığı gibi her bir başvurunun kendine özgü şartlarının değerlendirilmesi saklı kalmak kaydıyla; doktora eğitimi süresince başvuru sahiplerinin öğrenim gördüğü üniversitenin bulunduğu ülkede en az Sosyal Bilimler için 200 gün, Mühendislik, Temel Bilimler, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri ve diğer bilimler için 300 gün, Sağlık Bilimleri için 400 gün bulunması şarttır.

<https://www.uak.gov.tr/DuyuruBelgeleri/2021/YURTDI%C5%9EINDA%20ALINAN%20DOKTORA,%20SANATTA%20YETERL%C4%B0K,%20DO%C3%87ENTL%C4%B0K,%20PROFES%C3%96RL%C3%9CK%20UNVANLARININ%20DE%C4%9EERLEND%C4%B0R%C4%B0LMES%20%C4%B0L%C4%B0C5%9EK%C4%B0N%20USUL%20VE%20ESASLAR-29012021.pdf>

ⁱⁱ Adem Hakan Özoğlu (1993) “Kurdish national discourse: The pkk and the Seyh Said revolt”tur (*Kürt ulusal söylemi: pkk Şeyh Said isyanı*). Tezin adının Türkçe çevirisine veri tabanında yer verilmemiştir ve tezin orijinalinde “PKK” büyük harflerle yazılmış olmasına rağmen YÖK veri tabanında “pkk” bu biçimde küçük harflerle kaydedilmiştir.

ⁱⁱⁱYÖK tez veri tabanında paylaşım sınırlaması bulunmayan tezler yer verilmektedir.

^{iv} Sultan Çamak (2015) Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarına Göre İfade Özgürlüğünün Sınırlanması, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, Cilt:2

^v Burada kısaca özetlediğim Türkiye üniversitelerinde Kürt Çalışmalarının tarihsel gelişimini ve bu alanda yaşanan akademik hak ihlallerini 2020 yılında İsmail Beşikci Vakfı için kaleme aldığım *Türkiye Üniversitelerinde Kürt Çalışmaları Alanında Yaşanan Akademik Hak İhlalleri* başlıklı raporda ele aldım. Bu konuyla ilgilenen okur bu rapora bakabilir: *Türkiye Üniversitelerinde Kürt Çalışmaları Alanında Yaşanan Akademik Hak İhlalleri, 2020*, İsmail Beşikci Vakfı.

^{vi} Cengiz Çandar Türk Genel Kurmay Başkanlarından İlker Başbuğ’un kendisine verdiği bir röportajında PKK’yi “bir köylü hareketi” olarak tanımladığını dile getirir. Bu konuda bkz: Cengiz Çandar (2012) *Mezopotamya Ekspresi Bir Tarih Yolculuğu*. İstanbul: İletişim Yayınları, s:40. PKK lideri Abdullah Öcalan da PKK’yi en çok köylülerin desteklediğini dile

---

getirmiştir. Paul White (2000). *Primitive Rebels or Revolutionary Modernizers? The Kurdish National Movement in Turkey*. New York: Zed Books, s:156.

^{vii} Bu okumalardan sonra yayımladığım bir yazım: “Cezaevleri ve Anayasal Haklarla Yok olan Direniş: ABD’de Siyah Hareketi”, *Toplum ve Kuram Lêkolîn û Xebatên Kurdî*, 2013, Sayı:8.

^{viii} Denis O’Hearn (2014) *Yarım Kalkmış Bir Şarkı: Bobby Sands, IRA ve Açlık Grevi*, Yordam Kitap

Denis O’Hearn (2017) *Stranek Nîvco Mayî Bobby Sands, IRA û Greva Birçîbûne*, Amara Yayıncılık

Denis O’Hearn (2006) *Nothing But and Unfinished Song, Bobby Sands the Irish Hunger Striker Who Ignited a Generation*, Nation Books

^{ix} Tez danışmanım Denis O’Hearn tezi yazdığım dönemde Texas’taki bir üniversitede çalışmaya başladığı için tezimde “co-chair” (ortak-yönetici) olarak geçti. Tez jürimde yer alan Leslie Gates’in ismi ise chair yani yönetici olarak geçti.

^x İngilizce olarak yazdığım tezim şu an kamuya açık değil. Tezimi Türkçe bir kitaba dönüştürme çalışmalarım devam ediyor.

^{xi} Bu konuda yazılmış bazı kaynaklar için bkz:

Eric R. Wolf (1999) *Peasant Wars of the Twentieth Century*, University of Oklahoma Press.

Joel S. Migdal (1974) *Peasants, Politics, And Revolution*, Princeton: Princeton University Press.

Hamza Alavi (1965) “Peasants and Revolution”, *Socialist Register*, Vol: 2

Jeff Goodwin (2001) *No Other Way Out - States and Revolutionary Movements, 1945-1991*, New York: Cambridge University Press.

John Walton (1984) *Reluctant Rebels Comparative Studies of Revolution and Underdevelopment*, New York:Columbia University Press.

Henry Bernstein (2006) “From Transition to Globalization: Agrarian Questions of Capital and Labour”, A Paper for Presentation to the Workshop on ‘The Peasantry and the Development of Capitalism in Comparative Perspective’ as part of the International Conference on Land, Property, Social Justice and Development.

Jeffrey M. Paige (1975) *Agrarian Revolution Social Movements and Export Agriculture in the Underdeveloped World*, New York: The Free Press.

^{xii}Bu argümanları öne süre ve tezimden ürettiğim makalelerim için bkz.

Gullistan Yarkin (2020) Fighting racism in Turkey: Kurdish homeownership as an anti-racist practice, *Ethnic and Racial Studies*, 2020, 43:15, 2705-2723

Güllistan Yarkin (2021) “Kürt Komşu, Kürt Kiracı İstemiyoruz!”a Direniş: Kürtlerin Ev Sahibi Olması, *Kürd Araştırmaları*, <http://kurdarastirmalari.com/yazi-detay-oku-126>

Gullistan Yarkin, The Making of Coloniality in Turkey: Racialization of Kurds in a Working-Class District in Istanbul between 1950 and 1980. To be published: *Thinking about Kurdish Politics in Dark Times* Edited by: Fatma Müge Göçek & Ayça Alemdaroğlu, Syracuse University Press.

^{xiii}Güllistan Yarkin (2019) “İnkâr Edilen Hakikat: Sömürge Kuzey Kürdistan”, *Kürd Araştırmaları*, 2019, Sayı: 1 <https://www.kurdarastirmalari.com/yazi-detay-nk-r-edilen-hakikat-s-m-rge-kuzey-k-rdistan-26>

^{xiv} Gullistan Yarkin (2015) “The ideological transformation of the PKK regarding the political economy of the Kurdish region in Turkey”, *Kurdish Studies*, 2015, Volume 1

Güllistan Yarkin (2011) Dünyada Dönüşen Toplumsal Mücadeleler Ekseninde Türkiye’deki Kürt Hareketinin Ekonomi Politikası, *Toplum ve Kuram-Lekolîn û Xebatên Kurdî*, Sayı: 5

^{xv} <https://www.state.gov/foreign-terrorist-organizations/>

<https://www.mfa.gov.tr/pkk.en.mfa>

^{xvi} Örneğin çocuklar da dâhil bazı sivillerin PKK gerilla veya komutanları tarafından kaçırılarak gerilla olmaya zorlanması, koruculuğu kabul eden bazı Kürt köylülerin ve ailelerinin vahşi bir

şekilde katledilmesi, çok sayıda gerillanın ve sivilin ajan ilan edilerek infaz edilmesi, PKK içindeki birçok ölümün faili meçhul kalışı, sivilleri kaçırma olayları ve Türk şehirlerinde turistlere veya diğer sivillere karşı işlenmiş olan ölümlerle sonuçlanan saldırılar. PKK resmi tarihinde PKK'lilerin işlediği insan hakkı ihlalleri değerlendirilirken PKK Önderliği olarak tanımlanan Abdullah Öcalan'a hesap sorulmamakta veya sorumluluk yüklenmemekte ve bunları örgüt içinde örgüt liderinin tutum ve kararlarından sapma gösteren gerillaların ve gerilla komutanlarının “çetecilik faaliyetleri” olarak tanımlanmaktadır. Örneğin 1987-1990 yılları arasında kalan dönem PKK resmi tarihinde “dörtlü çete” dönemi olarak geçmektedir. Bu konuların PKK resmi tarihinde nasıl ele alındığına dair bkz:

Murat Karayılan, 2014, *Bir Savaşın Anatomisi-Kürdistan'da Askeri Çizgi*. Aram Yayıncılık, s.157-179.

Abdullah Öcalan, 2004, *Bir Halkı Savunmak*. İstanbul: Çetin Yayınları

Bu konularda örgüt resmi tarihi dışına çıkan, güncel PKK resmi tarihini eleştiren eski gerillaların yaklaşımlarını gösteren bazı kaynaklar:

Selahattin Çelik (2000) *Ağrı Dağı'nı Taşımak, Çağdaş Kürt Halk Direnişi; Siyasi, Askeri, Ekonomik ve Toplumsal Sonuçları*, Zambon Verlag

Necdet Buldan (2004) *PKK'de Kadın Olmak*, Doz Basım Yayın

Mehmet Can Yüce, Baran Dersimi, Selim Çürükkaya-PKK'nin Öteki Tarihi-Mehmet Şener'in Ölüm Yıldönümü, 1 Kasım 2021: https://www.youtube.com/watch?v=_5JXrO32-38

İnsan hakları kurumlarının konuya ilişkin bazı yayınları:-

Türkiye İnsan Hakları Vakfı, 1992, Türkiye İnsan Hakları Raporu. Ankara: TİHV Yayınları
<https://tihv.org.tr/yillik-insan-haklari-raporlari/1992-yillik-insan-haklari-raporu/>

Türkiye İnsan Hakları Vakfı, 1994, 1993 Türkiye İnsan Hakları Raporu. TİHV Yayınları
<https://tihv.org.tr/yillik-insan-haklari-raporlari/1993-yillik-insan-haklari-raporu/>

İnsan Hakları Derneği-1990-2012 PKK Militanları Tarafından Alıkonulanlar Rapor, 26 Kasım 2015, <https://www.ihd.org.tr/1990-2012-pkk-mltanlari-terafindan-alikonulanlar-rapor/>

İnsan Hakları Derneği-PKK Tarafından Kaçırılan Siviller, 8 Ağustos 1998,
<https://www.ihd.org.tr/pkk-terafindan-kacirilan-siviller/>

İnsan Hakları Derneği-Sivillere Dönük Cezalandırmalara Son Verilmelidir, 11 Temmuz 2020,
<https://www.ihd.org.tr/sivillere-yonelik-cezalandirmalara-son-verilmelidir/>

İHD'nin hazırladığı tüm yayınlar için bkz: <https://www.ihd.org.tr/>

^{xvii} Kuzey Kürdistan'ı sömürgecilik perspektifinden değerlendiren akademik literatürün değerlendirmesi için bkz. Deniz Duruiz, 2020, Tracing the Conceptual Geneology of Kurdistan as International Colony, Middle East Report, 295, Summer-2020,
<https://merip.org/2020/08/tracing-the-conceptual-genealogy-of-kurdistan-as-international-colony/>

2021 yılında Yale ve Brown üniversiteleri Ortadoğu Çalışmaları Bölümlerinin desteğiyle Mehmet Kurt, Naje Al-Ali ve Jonathan Wyrzten “Decolonizing Kurdish Studies” başlıklı bir konferans ve workshop düzenlediler. İlk defa böyle bir başlık altında düzenlenen konferansta dünyanın farklı üniversitelerinde Kürt Çalışmaları alanında çalışmalarını yürüten genç akademisyenler sunuşlar yaptı. Bu konferans ve workshopun ikinci kısmı 2022 yılında gerçekleştirilecek.

^{xviii} Yaşadığım bu hak ihlalini öğrenen birçok akademisyen bana destek mesajı gönderdi. TİHV Akademi (Türkiye İnsan Hakları Vakfı) bu olaya hem bir raporunda yer verdi hem de *Free to Think: Report of the Scholars at Risk Academic Freedom Monitoring Project* raporunda son anda yetiştirerek yayımlanmasını sağladı. Bu raporun Türkçesi aynı zamanda TİHV tarafından *Free to Think: Scholars at Risk Akademik Özgürlükler İzleme Projesi* başlığıyla yayımlandı. Ayrıca İHO (İnsan Hakları Okulu) bu hak ihlalini *OHAL Sonrası Akademik Özgürlük İhlallerini İzleme Raporu*'na ekledi.

Barış İçin Akademisyenler: Yurt Dışında Yaşayan ve KHK ile İhraç Edilmiş Akademisyenlerin Uğradığı Hak İhlalleri, TİHV Akademi, 2020 https://tihvakademi.org/wp-content/uploads/2020/11/BAK_Guncel_Durum_Raporu_Kasim_2020.pdf

Demet Sayınta (2021) *OHAL Sonrası Akademik Özgürlük İhlallerini İzleme Raporu*, İnsan Hakları Okulu

Ayrıca Duvar Gazetesi çalışanı Ferhat Yaşar olayı haberleştirdi. Bkz: ABD’den alınan doktora diplomaları Türkiye’de reddediliyor <https://www.gazeteduvar.com.tr/abdden-alinan-doktora-diplomalari-turkiyede-reddediliyor-haber-1533659>

^{xix}Bkz: “ABD'deki doktora tezi Türkiye'de reddedilen Deniz: Bir düşünce suçu vakasıyla karşı karşıya kaldım”

<https://www.gazeteduvar.com.tr/abddeki-doktora-tezi-turkiyede-reddedilen-deniz-bir-dusunce-sucu-vakasiyla-karsi-karsiya-kaldim-haber-1533464>